

GM GIFSOJA 'VERANTWOORD'?

Nederland is 's werelds op één na grootste importeur van soja. Deze soja gaat vooral als veevoer naar de bioindustrie. In Zuid Amerika leidt de productie tot ontbossing, vergiftiging van mens en milieu, en

verdrijft het kleine boeren van hun land. Binnenkort stemt de 'RondeTafel voor Verantwoorde Soja' over criteria die deze industrie een acceptabel groen randje moeten geven. Deze RondeTafel is zeer omstreden. Hieraan nemen vooral de grote producenten, handelaren en industrie deel. Nederlandse deelnemers zijn onder andere Solidaridad, een ontwikkelingsorganisatie bekend van Max Havelaar, en het Wereld Natuur Fonds, naast AHOLD en de Nederlandse veevoederindustrie. De Nederlandse overheid steunt de RTRS financieel. Gentech soja, bedacht door Monsanto, krijgt van de Ronde Tafel het stempel 'verantwoord', ter-

wijl de ontbossing en negatieve gevolgen voor mens en milieu niet worden aangepakt. Hoe kan dit? Waarom werken het Wereld Natuur Fonds en Solidaridad daar aan mee? (Lees verder op pagina 2) →

Wat is RoundupReady soja

RoundupReady soja is resistent gemaakt tegen Monsanto's eigen onkruidverdelger. De teelt is eenvoudig: je zaait een veld in met soja, zonder ploegen. Bespuit het land met Roundup (glyfosaat), en alles gaat dood - behalve de resistente soja (of RoundupReady maïs, want die bestaat ook al). Herhaal dit om de maand en voeg naar wens andere pesticiden bij. Sporeien kan met tractoren of met vliegtuigen.

Wie in de buurt van het veld woont krijgt keer op keer de volle laag gif. Met alle kwalijke gevolgen van dien. Het leidt tot zowel acute als chronische gezondheidsproblemen bij mensen. Kinderen zijn extra kwetsbaar. De voedselgewassen op naastgelegen velden lopen schade op, en dieren die met glyfosaat vervuild water drinken gaan dood. Zo worden hele gemeenschappen en gebieden structureel vergiftigd.

De bodemvruchtbaarheid gaat na enkele jaren RoundupReady sojateelt hard achteruit. Dat leidt tot gebruik van steeds meer kunstmest. Roundup doodt veel van de bodemorganismen. Door resistentie van onkruiden is bestrijding nodig met meer Roundup, of met een andere onkruidverdelger. De teelt vraagt daarom extra veel landbouwgif.

Mede door deze manier van produceren heeft de sojateelt een enorme vlucht genomen. Het leent zich bij uitstek voor zeer grootschalige productie, met inzet van veel bestrijdingsmiddelen, maar zonder menskracht. Alleen al daarom kan het nooit duurzaam of verantwoord zijn.

Omgeven door sojavelden: 200 kankerpatiënten op 5.000 inwoners

Eind december verbood de rechter in de stad Cordoba, Argentinië, het bespuiten van gewassen op een afstand van minder dan 1500 meter van de wijk Ituzaingó. Aanleiding was een sterke stijging van ernstige ziektes. Van de 5.000 inwoners lijden er 200 aan kanker. Elke familie telt tenminste een ernstig zieke. Al tien jaar lang voeren de inwoners van deze door sojavelden

omgeven wijk strijd tegen de vergiftiging. Sofia Gatica, een van de verontruste moeders verklaarde: "Eindelijk gerechtigheid voor ons en onze burens." Het verbod is het eerste in zijn soort in Argentinië, waar het bewoners eindelijk veel moeite kost om gerechtigheid te krijgen tegen de machtige sojaboeren. Op 21 maart werd dit goede voorbeeld gevolgd door

een rechter in Santa Fe, Argentinië, middenin een enorm sojagebied. De gezondheid is belangrijker dan de soja, zo luidde de conclusie. De gentech-soja waar het hier om gaat groeit op grond die niet recent is ontbost en voldoet wat dat betreft aan de criteria voor 'verantwoorde' soja. Met de huidige beperkte criteria is de kans groot dat deze soja straks het label 'verantwoord' krijgt.

De sojavelden in Ituzaingó grenzen direct aan de huizen

teken de oproep
op www.gifsoja.nl

→ (Vervolg van pagina 1) De RondeTafel maakt geen onderscheid tussen genetisch gemanipuleerde (GM) en conventionele soja. De meeste in Zuid-Amerika verbouwde soja is de "Roundup Ready" gentichevariëteit van Monsanto (zie kader). Sinds 1996 wordt deze soja in de Europese Unie geïmporteerd.

Een groot probleem met de 'verantwoorde' certificering is dat het niets doet aan de gestage opmars van sojamonoculturen, ten koste van natuur en kleinschalige landbouw. Producenten kunnen op bestaande lokaties 'verantwoorde' soja telen, en tegelijkertijd elders op de oude voet doorgaan, en uitbreiden.

Nederlandse organisaties die de RondeTafel steunen zijn het Wereld Natuurfonds (WNF) en Solidaridad. Zij denken dat het mogelijk is om met de RondeTafel-criteria ontbossing en ar-

moede tegen te gaan. Dat gaat in de praktijk niet werken, omdat de ontbossingscriteria bijzonder zwak zijn, en omdat de oprukkende sojateelt kleine boeren blijft verdrijven.

Met zogenaamd 'verantwoorde' soja kunnen bedrijven als sojagigant Grupo Maggi, supermarktconcern AHOLD, veevoerbedrijven, en nu zelfs de chemiereuzen Monsanto en Syngenta, zich een groen imago aanmeten. Dit betekent ondermijning van producten met een biologisch of Max Havelaar label. Simpelweg omdat het winkelend publiek kan denken dat een 'verantwoord' product ook goed genoeg is – temeer omdat het waarschijnlijk goedkoper zal zijn dan biologische of Max Havelaar producten.

Het Wereld Natuurfonds is officieel geen voorstander van genetisch gema-

nipuleerde organismen. Het is de vraag wat hun eigen leden ervan vinden dat WNF gentiche-soja nu aan een 'verantwoord' label helpt, 'omdat de meeste soja nu eenmaal GM soja is'.

Solidaridad is bekend als oprichter van Stichting Max Havelaar, die kleine boeren een eerlijke prijs biedt voor producten als koffie. Grootschalige sojateelt heeft echter niets te bieden aan de plattelandsbevolking van Zuid-Amerika.

Aanvoer van soja vanuit Zuid-Amerika naar Europa – of het nou gentiche is of niet – om hier de bio-industrie te voeden, kan nooit duurzaam zijn. Genetisch gemanipuleerde gifsoja verantwoord noemen, gaat echt te ver. Steun daarom de oproep aan Solidaridad en WNF om afstand te nemen van de RondeTafel.

Zie voor meer informatie over gezondheidsonderzoeken: www.gifsoja.nl

De criteria: wat wordt 'verantwoorde' soja?

■ Ten eerste dus gentiche-soja. In het huidige voorstel voor de criteria wordt gentiche niet genoemd, en het is dus geen criterium. Uitsluiten van gentiche-soja staat niet op de agenda. Dit is niet verbazingwekkend, want de grootste sojaproductanten binnen de RondeTafel verbouwen gentiche RoundupReady soja. Onlangs zijn zelfs Monsanto en Syngenta toegelaten tot de RTRS. Zij hebben groot belang bij het aanleveren van de bestrijdingsmiddelen en zaden voor gentiche-soja. De Braziliaanse boerenorganisatie FETRAF stapte na een jaar al uit de RondeTafel, precies omdat deze soja niet uitgesloten zou worden.

■ De criteria laten ontbossing gewoon toe, ook in de toekomst, zolang het gebied door een lokale of nationale overheid is aangewezen als uitbreidingsgebied voor de landbouw. Gebieden die voor 2008 ont-

bost zijn kunnen toch 'verantwoorde' soja produceren. Mogelijk schuift die datum zelfs nog verder op in de toekomst.

■ De criteria stellen zeer basale minimum eisen aan werkomstandigheden, maar de sojateelt zelf levert nauwelijks werk. De sojateelt neemt massaal land over van kleinschalige bedrijven, die veel meer werk en bestaansmogelijkheden bieden. Ook (of juist) de meest grootschalige producenten komen in aanmerking voor het 'verantwoorde' label.

■ Het overmatige pesticidegebruik op gentiche-soja wordt niet aangepakt met de criteria. In elk geval de eerste jaren mag nog gespoten worden

met landbouwchemicaliën die in de EU verboden zijn, zoals Paraquat. Bij gebruik van veel Roundup wordt onkruid resistent tegen dat middel. Boeren gaan dan of meer Roundup spuiten, of weer andere herbiciden (als paraquat) gebruiken.

■ Het label 'verantwoord' stimuleert gebruik van 'biodiesel' uit soja. Met dit certificaat kan het de Europese markt makkelijker op. Dat maakt het product meer waard en dat betekent een stimulans voor de expansie van de sojateelt. Daarom doen Shell en BP nu ook mee aan de RTRS.

Er zijn nog vele andere punten van kritiek te geven op de concept criteria en indicatoren van de RTRS, waarvan een aantal beschreven in de brief van zes Nederlandse NGO's (zie 'protesten').

Zie voor de ontwerp-criteria <http://tinyurl.com/db6hnr>

Protesten tegen Ronde Tafel voor Verantwoorde Soja

Organisaties van kleine boeren steunen de RTRS niet. Integendeel, zij hebben zich er duidelijk tegen uitgesproken en bij elke internationale RTRS conferentie wordt geprotesteerd. Er zijn verscheidene verklaringen uitgebracht door maatschappelijke organisaties en boerenbewegingen, tegen de RTRS.

De protestbrief van de Global Forest Coalition roept NGO's op Ronde Sojatablet te verwerpen, en in plaats daarvan de overconsumptie van vlees en brandstof in de rijke landen aan de kaak te stellen.

Link: <http://www.globalforestcoalition.org/news/view/89>

Ook de protestbrief van Friends of the Earth International tegen de RTRS spreekt duidelijke taal: "De enige verantwoorde soja is minder soja. De Ronde Tafel staat echte oplossingen in de weg".

Link: <http://www.foei.org/en/publications/pdfs/FoEI-RTRS.pdf>

Internationale verklaringen tegen de Round Table zijn te vinden op www.lasojamata.org

Ronde Tafel krijgt onvoldoende

In februari dit jaar stuurden zes Nederlandse milieu- en ontwikkelingsorganisaties een brief aan de betrokken ministers, waarin zij kritiek leveren op de RTRS: "De standaard betreft het land, water, voedsel en bestaansrecht van talloze landlozen, kleine boeren, seizoenwerkers, vrouwen en mannen, inheemse volkeren en plattelandsgemeenschappen. Noch zichzelf, noch organisaties die hun belangen vertegenwoordigen zijn echter serieus betrokken bij het opstellen van de standaard. De RTRS en de aankomende standaard hebben daarom nu al een slechte naam bij het maatschappelijk middenveld in veel betrokken ontwikkelingslanden, zoals in Latijns Amerika en mist daar en hier draagvlak en legitimiteit."

De conclusie van de brief luidt: "In de huidige vorm zijn wij van mening dat de RTRS niet bijdraagt aan de toekomstige verduurzaming van de sojaproductie en handel, en ook niet aan de beleidsdoelstellingen ten aanzien van armoedebestrijding, duurzame ontwikkeling en biodiversiteitsbescherming van de Nederlandse overheid".

Genetisch gemanipuleerde gewassen bijzonder omstreden

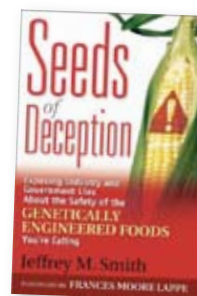

Genetisch gemanipuleerd voedsel zou nodig zijn om de honger in de wereld te bestrijden. Dat willen de bedrijven ons graag laten geloven. Bij veel consumenten bestaat echter weerzin tegen genetisch gemanipuleerde gewassen. Terecht, want een aantal van de objectieve studies die er zijn tonen ernstige bij-effecten. Bedenklijk is dat veel andere studies zijn verricht in opdracht van de bedrijven die belang hebben bij het op de markt brengen van hun gewassen. Veel van deze studies voldoen niet aan de wetenschappelijke standaard, maar worden wel gebruikt om te rechtvaardigen dat de producten op de markt komen.

Het boek 'Seeds of Deception' van Jeffrey Smith beschrijft hoe weinig openheid en hoeveel manipulatie er

plaatsvindt rond genetisch gemanipuleerd voedsel. Onderzoek door bedrijven is partijdig, alarmerende aanwijzingen over gevaren voor de gezondheid worden aan de kant geschoven en er wordt zware politieke druk uitgeoefend. Het boek leest als een thriller, maar beschrijft feiten.

Wetenschappers in de VS, Canada en Engeland zijn omgekocht en bedreigd, documenten zijn ontvreemd. Gegevens uit onderzoeken

zijn weggelaten of gemanipuleerd. Monsanto, de producent van de GM Roundup Ready soja, speelt een bedenkelijke rol in dit geheel. Functionarissen die zich beklagden zijn overgeplaatst of ontslagen.

Dit soort experimenteel voedsel eten is gokken met je gezondheid. Het bijzonder zorgvuldig gedocumenteerde boek laat weinig twijfel over de gevaren van genetisch gemanipuleerde gewassen.

Negatieve effecten GM soja onvoldoende onderzocht

Er is nooit grondig onderzoek gedaan naar de milieu- en gezondheidsgevolgen van RoundupReady soja en bijbehorende bestrijdingsmiddelen. In de Europese Unie worden gentechgewassen toegelaten (op de markt of voor teelt) op basis van een besluit van de EFSA, de Europese Voedselautoriteit. Maar de EFSA beoordeelt alleen op basis van gegevens aangeleverd door de biotech bedrijven zelf.

Reden tot twijfel is er genoeg. Een voorbeeld is een oriënterend onderzoek van Dr. Irina Ermakova van de Russische Academie van Wetenschappen in Moskou. Het is een beperkt onderzoek, maar wel met verontrus-

tende resultaten. Meer dan één derde van het nageslacht van vrouwtjesratten, die Roundup Ready (R) gentech-soja gevoerd kregen, bleef ernstig achter in de groei. Meer dan de helft stierf binnen drie weken na de geboorte.

Meer informatie over het onderzoek:
<http://www.regnum.ru/english/526651.html>
 Kanttekeningen bij dit onderzoek:
<http://tinyurl.com/cw9cp7>
 Zie voor meer informatie over gezondheids-
 onderzoeken: www.gifsoja.nl

Kom in actie, zie pag 4

Wat kunt u doen?

1 Het eenvoudigst is de oproep op onze website te ondertekenen en te verzenden. Deze gaat naar Solidaridad en naar het Wereld Natuurfonds. Ook gaat een kopie naar ons, zodat wij u zo af en toe kunnen informeren over het vervolg.

2 U kunt de oproep ook aanvullen met uw eigen argumenten of verzoeken. Dat maakt het verhaal persoonlijker en sterker. Dat geldt zeker als u donateur bent van het Wereld Natuurfonds.

3 U helpt nog veel meer als u deze nieuwsbrief doorstuurt naar zo veel mogelijk vrienden en bekenden, liefst met een persoonlijke noot.

Heeft u tips of ideeën? Laat het ons weten op info@gifsoja.nl

De Wereld volgens Monsanto

In een bijzonder boeiende documentaire laten filmmaakster Marie-Monique Rodin en haar ploeg zien wat een crimineel bedrijf **Monsanto** is. Doel is controleren van de voedselproductie en daar grof aan verdienen, niets meer of niets minder. Daarvoor gaat geen middel te ver. **Monsanto** is berucht door de verkoop van PCB's, kankerverwekkende gifstoffen die in elk levend wezen op deze planeet zitten. Tientallen jaren werden deze verwerkt als koelvloeistof in electromotoren, terwijl **Monsanto** van de gevaren op de hoogte was. Ook het uit de Vietnamoorlog beruchte **Agent Orange** is een product van **Monsanto**. Nu is het bedrijf overgestapt op de productie van genetisch gemanipuleerde gewassen, en de bestrijdingsmiddelen die nodig zijn voor de teelt van deze gewassen. Nu vergiftigt het bedrijf niet alleen het milieu, maar ook ons voedsel. De documentaire duurt 1 uur en 50 minuten, maar is zeer de moeite waard. Het laatste deel gaat over de teelt van soja en de verstrekkende gevolgen in Paraguay. Te zien op <http://tinyurl.com/4udq9u>

RELEVANTE WEBSITES

- ▶ Informatie over genetische manipulatie: www.gentech.nl
- ▶ The world according to Monsanto <http://tinyurl.com/4udq9u>
- ▶ Campagneorganisatie ASEED Europe: www.aseed.net
Zie bijvoorbeeld de documentaire 'Gen zoekt Boer'
- ▶ Sojacampagne Milieudefensie: www.stopfoutvlees.nl
- ▶ Nieuws, getuigenissen en video's uit Paraguay en Argentinië (Engels en Spaans) www.lasojamata.org
- ▶ Kritisch rapport over de RondeTafel (Engels) uit april 2008: <http://tinyurl.com/d4mfwb>
- ▶ Uitspraken wetenschappers over gevaren van GM voedsel: <http://tinyurl.com/d9kfm>
- ▶ Campagne tegen vergiftigingen van Grupo de Reflexion Rural, Argentinië (Spaans) <http://tinyurl.com/yu8ufg>
- ▶ Engelstalig artikel over grootschalige vergiftiging van het platteland in Argentinië door sojateelt <http://tinyurl.com/abwo8d>
- ▶ Documentaire over de praktijken van gen-tech-bedrijf Monsanto. Over varkens die onvruchtbaar worden na het eten van BT-Corn, boeren die boetes moeten betalen omdat hun land verontreinigd is met gepatenteerde gewassen, en over boeren die straks moeten betalen voor elk nieuw big-

getje omdat Monsanto de genetische code van het varken heeft gepatenteerd. Uitgezonden op CanvasTerzake Zomer d.d. 9 juli 2007. <http://tinyurl.com/dg8p6t>

- ▶ Oproep brieven te sturen naar WWF in België: <http://tinyurl.com/ddjaf>

PUBLICATIES:

Seeds of Deception, goed boek over genetische manipulatie: www.seedsofdeception.com

Een van de moeders van Itzaingó toont een kaart waarop de ernstige ziektegevallen in de wijk zijn ingetekend.